

Svensk Handel

2025

HANDEL, LOKALT NÄRINGSLIV, KOMMUN OCH POLIS

**Förbättrad samverkan
för ett mer effektivt
brottsförebyggande arbete**

Förbättrad samverkan mellan handeln, det lokala näringslivet, kommun och polis i det brottsförebyggande arbetet

Bakgrund

I juli 2023 infördes en lag som ställer tydliga krav på kommuners brottsförebyggande arbete. Lagen syftar till att öka effektiviteten och precisionen i kommunernas insatser för att minska brottsligheten¹.

Kommunen ska bedriva ett kunskapsbaserat brottsförebyggande arbete och säkerställa nödvändiga organisatoriska förutsättningar för detta.

Målet med lagen är att stärka kommunernas systematiska brottsförebyggande arbete genom framtagandet av en detaljerad lägesbild av brottsligheten inklusive omfattning, konsekvenser och orsaker.

Utifrån lägesbilden ska kommunen ta fram en orsaksanalys och sedan utarbeta en åtgärdsplan som sedan regelbundet följs upp. I dessa aktiviteter och insatser inom ramen för brottsförebyggande arbete ska *relevanta aktörer* delta. I lagens förarbeten lyfts lokala handlare och näringslivsaktörer som en viktig aktör i det arbetet².

Lagen innebär även att kommunen har ett geografiskt och organisatoriskt ansvar för samordningen av det lokala brottsförebyggande arbetet, och att de främjar samarbete i särskilda forum, etablerar en samordningsfunktion och ingår skriftliga samverkansavtal med relevanta aktörer. Slutligen pekas kommunstyrelsen ut som ansvarig nämnd för att driva ett sådant arbete.

Svensk Handel vill bidra till att lagförslaget ska ge förutsättningar och incitament att ytterligare involvera handelns och näringslivets aktörer i det lokala brottsförebyggande arbetet på strategisk och operativ nivå mellan kommun och polis.

¹ Lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete

² Kommuner mot brott, SOU 2021:49. *Betänkande av Utredningen om kommunernas brottsförebyggande ansvar.*

Handelns och näringslivets roll i samverkansarbetet i dagsläget

Näringslivets generella roll i det brottsförebyggande arbetet behöver förstärkas och få större uppmärksamhet. I en rapport från Brottsförebyggandet rådet 2024 framkommer det att endast tre av tio kommuner har näringslivet representerat i lokala brottsförebyggande forum³. Likande siffror finns att hitta i en rapport från Tryggare Sverige från 2021 där det även framkommer att det förvisso förekommer samverkan i någon form med det lokala näringslivet, men att denna samverkan för det mesta är ad hoc, och att det är runt 10 procent som formaliserat sin samverkan⁴.

Handelns roll och behov

Svensk Handel ser att lokala företag och handlare har stora möjligheter att bidra till kommuners numera lagstadgade uppdrag. Handlare har möjlighet att bidra till lägesbilder genom att anmäla alla brott, skapa och ingå i samverkansgrupper med andra aktörer och dela information om exempelvis trender och brottsfenomen med kommun och polis. Vidare har ofta handlare goda förutsättningar att bidra till den orsaksanalys som i ett senare läge ska ligga till grund för aktiviteter mot brottsligheten eftersom man ofta har god insyn i den lokala miljön och kan därigenom identifiera vad de ser och uppfattar som problem i området.

Handeln har även goda möjligheter att vara en positiv kraft i den sociala brottspreventionen i lokalsamhället och bland annat bidra till att unga människor får chans att komma in på arbetsmarknaden. Detta har förutsättningar att skapa förståelse och förbättrad dialog mellan handlare och ungdomar i lokalsamhället.

Inom detalj- och dagligvaruhandel kan även aktörer som bedriver verksamhet i exempelvis centrumområden och handelsplatser ha stor effekt på den situationella brottspreventionen. Detta kan innebära att vara aktiv i den fysiska platsens egenskaper, så som drift, underhåll, felanmälan

och reparationer. Det finns tydliga kopplingar mellan hur en plats utformas och underhålls och brottslighet som sker på platsen, eftersom det är viktigt att människor uppfattar att de kan röra sig fritt och att de upplever miljöerna som trygga.⁵

Vidare kan även handelns aktörer bidra till tekniskt skydd såsom kamerabevakning och skalskydd. Genom att handlare anlitar exempelvis väktare och ordningsvakter samt upphandlar olika former av tekniska säkerhetslösningar är säkerhetsbranschen en bransch som fått en allt större roll i det lokala brottsförebyggande arbetet.

HANDELS UTSATTHET I SIFFROR

- **10,5 miljarder** stjäls det för inom detaljhandeln
- **10,5 miljarder** läggs på brottsförebyggande- och säkerhetshöjande arbete
- **75%** av butikerna har ändrat sortiment p.g.a. stölder
- **50%** av handlare upplever att kunder undviker butikerna till följd av brottslighet
- **57%** av handlare inom dagligvaruhandeln uppger att personal har hotats på arbetet
- **18%** av handlare inom dagligvaruhandeln uppger att personal har misshandlats på arbetet
- **27%** av handlare inom dagligvaruhandeln uppger att personal har utsatts för sexuella trakasserier på arbetet
- **46%** av brotten inom näringslivet anmäls inte.

Siffror från Svensk Handel, Stölder och brottslighet i handeln. 2024, Svenskt Näringsliv, Brottsbarometern. 2024 & Svenskt Näringslivs Företagarpanel, april-maj 2024.

3 Brottsförebyggande Rådet, BRÅ (2024). *Det brottsförebyggande arbetet i Sverige*. Stockholm
4 Stiftelsen Tryggare Sverige (2021). *Näringslivets roll i det brottsförebyggande arbetet*. Stockholm

5 Bla: Stiftelsen Tryggare Sverige (2025). BoTryggt 2030 & Boverket (2019). *Brottsförebyggande och trygghetsskapande perspektiv och åtgärder i samhällsbyggnadsprocessen*

På aggregerad nivå kan det handla om att förhindra att infrastrukturen används för brottsliga syften och att skapa förutsättningar för säkra betalningslösningar för att undvika att tjänsterna används i samband med bedrägerier och liknande.

Ett centralt behov för handeln är den löpande operativa samverkan dels mellan andra handlare i sitt närområde, dels med representanter från kommunens näringslivs- och brottsförebyggande enheter samt med den lokalt förankrade polisen. Svensk Handel har av denna anledning vidareutvecklat appen Säkerhetscenter som nu även finns tillgänglig för kommuner i just detta syfte.

Svensk Handel anser att det behöver ske en förflyttning från att behandla handeln och det lokala näringslivet som relevanta andra aktörer som ska inkluderas i det brottsförebyggande arbetet till att inse att dessa är en förutsättning för att fullfölja det lagstadgade uppdraget kommuner och polis har.

Steg för samverkan

Vilka funktioner på kommunen ska samverka med representanter från handeln och det lokala näringslivet?

- **Låt näringslivsenheten vara motor:** Ofta allokeras det brottsförebyggande arbetet på en kommun till säkerhetsenheten som utgörs av tjänstepersoner med brottsförebyggande/trygghetsfrämjande uppdrag. Dessa har ofta goda kunskaper om tvärfunktionell samverkan inom kommunen och med den lokala polisen. Svensk Handel ser dock framgångsrika exempel där näringslivsenheten är inkluderade - och till och med drivande - i arbetet med att inkludera det lokala näringslivet, eftersom det finns god person- och lokalkännedom i denna ofta väletablerade kontaktyta.

Vilka förutsättningar finns för samverkan?

- **Kartläggning av aktuella aktörer och resurser:** Första steget är att identifiera vilka företag, organisationer och myndigheter som bör ingå i samverkan. Detta kan variera stort beroende på de lokala förutsättningarna och

behoven. Kommunen kan skapa en bruttolista över lokala företag, handelsföreningar och andra relevanta aktörer, gärna i dialog med lokala företagsrepresentanter.

TIPS!

Representanter från kommunen och lokala polisen kan gärna besöka den lokala handelsplatsen, köpcentrumet eller handelskluster för att få en kontakt, ta del av aktuella utmaningar samt uppdatera kontaktvägar. I detta skede kan även intresse och behov av samverkan fångas upp och förvaltas.

- **Inkludera handel och näringsliv i samverkansöverenskommelse eller strategier:** Formalisera samverkan genom att skapa en skriftlig överenskommelse som beskriver alla parter roller, ansvar och förväntningar. Detta dokument ska också innehålla mål och indikatorer för att mäta framgång i olika tidsperspektiv, det vill säga i närtid och över längre tid.

TIPS!

Vad är bäst för er? Inkludera det lokala näringslivet i befintlig samverkansöverenskommelse mellan polis, kommun med flera, eller utveckla näringslivsstrategi så brottsförebyggande arbete inkluderas i denna.

Skapa gemensam lägesbild

- **Utveckla gemensamma lägesbilder:** Samla in data från både kommunens och näringslivets perspektiv för att skapa en gemensam problembild. Detta kan innefatta statistik över anmälda brott, företagarnas erfarenheter och andra relevanta indikatorer. Här behöver även en undersökning göras över anmälningsbenägenhet och förtroende för kommun och polis i frågorna.
- **Identifiera gemensamma mål:** Fastställ prioriterade områden och mål för det brottsförebyggande arbetet. Exempelvis kan detta innefatta att minska stölder i butiksmiljöer eller förbättra tryggheten i specifika områden. Ett annat mål kan vara att öka anmälningsbenägenheten.

TIPS!

Använd er av Svensk Handels app Säkerhetscenter för att skapa lokala samverkansgrupper där löpande operativ samverkan sker i grupper knutna till specifika platser. Appen kan användas av alla som har ett organisationsnummer, det vill säga alla aktörer inom näringslivet, kommun och andra myndigheter.

Implementera och genomföra åtgärder

- **Organisera regelbundna möten och workshoppar:** Håll regelbundna möten med alla inblandade parter för att diskutera framsteg, utbyta information och anpassa strategier efter aktuella behov. Workshops kan användas för att utbilda och utveckla gemensamma handlingsplaner. En viktig aspekt i arbetet med mötesfrekvens och rytm är förväntansbild. Näringslivet har ofta ett mer utvecklat agilt och iterativt arbetssätt än myndigheter. Detta innebär att strategiska möten inte ska innehålla operativa problem eller vice versa. Operativa möten behöver ha en tätare frekvens än strategiska och ha en annan agenda.
- **Genomför trygghetsvandringar och företagardialoger:** Uppmuntra deltagande i trygghetsvandringar och regelbundna dialogmöten för att identifiera och åtgärda specifika säkerhetsproblem i närmiljön.
- **Skapa specifika arbetsgrupper:** Inrätta arbetsgrupper för att hantera specifika frågor som påverkar näringslivet, såsom organiserad brottslighet, bedrägerier eller skadegörelse i handelsområden.
- **Utöka det kommunala tillsynsarbetet:** Kommunens tillsynsarbete är en effektiv del i att stävja häleriverksamhet där stöldgods från handelns omsätts på svarta marknaden. Genom att utvidga detta så att det omfattar livsmedel, restauranter och övriga delar av den potentiella svarta marknaden blir kommunens arbete mot det kriminella ekosystemet mer effektivt och har en brottsförebyggande effekt.

Uppföljning och utvärdering

- **Genomför regelbundna utvärderingar:** Analysera effekten av de genomförda åtgärderna genom att utvärdera brottsstatistik och samla in feedback från deltagande aktörer. Använd denna information för att justera strategier och planer.
- **Rapportera framsteg och utmaningar:** Kommunen bör regelbundet rapportera om framsteg och identifiera eventuella hinder i arbetet till samtliga parter. Detta säkerställer transparens och möjliggör snabb anpassning.

Sammanfattning

För att effektivt integrera näringslivet i det brottsförebyggande arbetet krävs en kombination av strategiska och operativa insatser. Genom att etablera en formaliserad samverkan, utveckla gemensamma målsättningar och genomföra konkreta åtgärder kan vi skapa säkrare och tryggare miljöer för både företag och invånare.

Näringslivet i allmänhet och handeln i synnerhet är mycket brottsutsatt och har sedan länge behövt anpassa sig till en negativ samhällsutveckling där mycket stora belopp försvinner i brottsligt svinn, med negativa konsekvenser för handeln självt men även för lokalsamhället, där inte sällan lokala handlare är eldsjälar och stöttar exempelvis föreningslivet med sponsorskap och andra initiativ som bidrar till trygghet.

Vad kan en mer effektiv samverkan leda till?

Samverkan mellan sektorer

Ett av de mest kraftfulla sätten att bekämpa brott och skapa trygghet är genom att handeln och det lokala näringslivet samarbetar med myndigheter och civilsamhället⁶. Denna samverkan kan ske genom formella nätverk eller partnerskap där olika aktörer delar information och resurser för att förstå och hantera lokala problem. Representer från handeln och det lokala näringslivet kan exempelvis delta i trygghetsråd eller arbetsgrupper där man tillsammans med polisen, kommuner och frivilligorganisationer identifierar och åtgärdar brottsmönster och otrygghetsfaktorer.⁷

Handelns företag har ofta detaljerad kunskap om vad som händer i deras områden, till exempel förändringar i kundbeteenden eller ökade stölder. Denna information är viktig för polisen och kommunen i deras arbete med att kartlägga och resurssätta arbetet för att förebygga brott. Vidare kan handeln dra nytta av polisens strategiska insikter och kommunens möjligheter att genomföra fysiska förändringar, som förbättrad belysning eller renhållning.⁸

Gemensamma initiativ som exempelvis trygghetsvandringar, företagsdialoger och operativt arbete stärker relationerna mellan aktörerna och har stor möjlighet att ge konkreta resultat i form av tryggare offentliga miljöer. Handeln och det

lokala näringslivet kan också samarbeta med civilsamhället genom att stödja lokala föreningar eller initiativ som arbetar med att förebygga kriminalitet, till exempel ungdomsprogram eller kulturaktiviteter.

För att samverkan ska fungera långsiktigt är det avgörande att roller och ansvar tydligt definieras. Alla delaktiga bör ses som jämbördiga partner, och det krävs regelbunden dialog och uppföljning för att säkerställa att insatserna är effektiva. Genom att engagera sig i lokalsamhället kan handeln bidra till att skapa trygghet, samtidigt som de själva drar nytta av minskad brottslighet och ökad tillit från kunder och boende.⁹

Trygga handelsplatser

Handelsplatser är en central del av många samhällen och spelar en nyckelroll för att skapa trygghet i lokalsamhället. Genom att investera i säkerhet och trygghetsfrämjande åtgärder kan handeln inte bara skydda den egna verksamheten utan också bidra till att minska brottsligheten i hela området genom situationella åtgärder.¹⁰

Detta kan innebära att förbättra belysningen i och runt butiker, installera övervakningskameror på strategiska platser och använda tydliga skyltar som visar att området är övervakat. Genom att göra brottsliga handlingar mer synliga och riskfyllda minskar sannolikheten för att de inträffar.

En annan aspekt är att skapa trivsamma miljöer som lockar fler människor till handelsplatserna.

6 Brottsförebyggande rådet, BRÅ (2018). *Orsaksanalys i lokalt brottsförebyggande arbete*. Stockholm

7 Brottsförebyggande rådet, BRÅ (2025). *Samverkan i lokalt brottsförebyggande arbete*. Stockholm

8 Stiftelsen Tryggare Sverige (2021). *Näringslivets roll i det brottsförebyggande arbetet*. Stockholm

9 Brottsförebyggande rådet, BRÅ (2025). *Samverkan i lokalt brottsförebyggande arbete*. Stockholm

10 Brottsförebyggande rådet, BRÅ (2025). *Samverkan i lokalt brottsförebyggande arbete*. Stockholm

Ju fler som rör sig i området, desto svårare blir det för kriminella att agera ostört. Exempelvis kan handelssammanslutningar arrangera evenemang som drar besökare eller samarbeta med kommunen för att göra offentliga platser mer attraktiva.

Handeln kan också bidra till att minska kriminalitet i närheten av sina verksamheter genom att samarbeta med närboende och lokala aktörer. Genom att skapa öppna dialoger kan handeln bygga relationer och stärka tilliten i samhället. Det är därför effektivt att dela realtidsinformation om brott och incidenter med andra företag i området för att snabbt vidta gemensamma åtgärder.

Social inkludering och sysselsättning

Handeln och det lokala näringslivet har en unik möjlighet att bidra till social inkludering och trygghet genom att erbjuda sysselsättning till människor i utsatta områden. Att skapa arbetstillfällen är en av de mest effektiva metoderna för att minska kriminalitet, eftersom det ger individer en stabil inkomst, en känsla av sammanhang och ett alternativ till en kriminell livsstil.

Att skapa arbetsmöjligheter och inkludera lokala invånare stärker också handeln. Företag som visar att de bryr sig om sina samhällen får ofta ökad lojalitet från kunder och bättre relationer med lokala myndigheter. Det kan dessutom ge positiva effekter på företagets varumärke och skapa goodwill.

Att engagera sig i social inkludering handlar inte bara om att göra det rätta – det är också en investering i en stabil och trygg affärsmiljö som gynnar både handeln och samhället i stort.

Utbildning och medvetenhet

En central del av handelns bidrag till brottsförebyggande arbete är att höja medvetenheten och kunskapen om brott och säkerhet – både inom den egna organisationen och i lokalsamhället. Genom utbildningsinsatser kan handeln stärka sin förmåga att förebygga brott samtidigt som man bidrar till en tryggare miljö för kunder och boende.¹¹

För det första kan handeln arbeta med att utbilda sin personal i brottsförebyggande åtgärder. Det kan inkludera utbildning i att känna igen tecken på stöld, bedrägeri eller organiserad brottslighet, samt hur man hanterar konfliktsituationer. Säkerhetsutbildning kan också omfatta att öka medvetenheten om arbetsmiljörisker, som hot och våld mot anställda. Att ha välutbildad personal som vet hur de ska agera i utsatta situationer minskar risken för brott och ökar tryggheten.¹²

För det andra kan handeln bidra till att stärka brottsförebyggande kunskap i samhället genom att stödja lokala informationskampanjer. Detta kan handla om att sprida medvetenhet om bedrägerier som riktar sig mot privatpersoner eller företag, eller att delta i kampanjer som uppmuntrar ungdomar att avstå från brott. Genom att samarbeta med lokala skolor, föreningar och myndigheter kan handeln nå ut till en bred publik och bidra till att skapa en kultur av ansvarstagande och respekt för lag och ordning.

Handeln kan också spela en roll i att främja digital säkerhet. I takt med att brottsligheten flyttar online kan företagen bidra med expertis och utbildning kring cybersäkerhet, både för sina anställda

11 Brottsförebyggande rådet, BRÅ (2025). *Samverkan i lokalt brottsförebyggande arbete*. Stockholm

12 Svensk Handel, (2024) *Stölder och brottslighet i handeln*. Stockholm

och för sina kunder. Genom att sprida information om hur man skyddar sig mot phishing, identitetsstöld och andra digitala hot, stärker handeln samhällets motståndskraft mot brott.

Utbildning och medvetenhet är inte bara förebyggande verktyg – de bidrar också till att bygga förtroende mellan handeln och samhället. När handeln tar en aktiv roll i att sprida kunskap och främja trygghet, positionerar sig företagen som ansvarstagande aktörer som verkligen bryr sig om sina kunder och samhällets välbefinnande

Ekonomiskt stöd till lokala initiativ

Ett effektivt sätt för handeln att bidra till trygghet och minska brottslighet är genom att ekonomiskt stödja lokala initiativ och projekt som arbetar för att förbättra sociala förhållanden. Dessa investeringar kan bidra till att bygga starkare samhällen, minska kriminaliteten och förbättra handeln.

En välmående handel kan exempelvis stödja föreningar och organisationer som arbetar med att skapa meningsfulla aktiviteter för ungdomar. Det kan handla om att sponsra idrottslag, kulturella evenemang eller utbildningsprogram som erbjuder alternativ till destruktiva livsstilar. Genom att engagera ungdomar i positiva aktiviteter bidrar dessa projekt till att minska risken för att de dras in i kriminalitet.

Sund konkurrens som en motvikt till kriminell ekonomi

En sund och rättvis konkurrens inom näringslivet är en viktig motvikt mot den växande kriminella ekonomin. Seriösa handlare bidrar till att skapa en trygg och stabil marknad där regler och lagar respekteras, vilket i sin tur minskar utrymmet för illegitima aktörer att agera. Den organiserade brottsligheten drar nytta av en "grå marknad" där affärer mellan legala och illegala aktörer sammanflätas, vilket underminerar både affäretik och samhällsekonomin.¹³

Genom att upprätthålla transparens och tillförlitlighet i affärsrelationer kan företag motverka infiltration och manipulering från kriminella nätverk. Detta kräver dock att näringslivet är vaksamt och medvetet om riskindikatorer, samt att kontroller och uppföljningar sker regelbundet.

För att effektivt motverka denna utveckling behöver företag, myndigheter och civilsamhället samverka. Starka värderingar och riktlinjer i näringslivet, tillsammans med aktiva konsumentval som stöder lagliga aktörer, bidrar till att minska kriminalitetens påverkan. Som exempel har lokala initiativ i Italien visat att civila och företagsgemensamma insatser kan skapa motståndskraft mot maffialiknande strukturer, något som också kan inspirera svenska aktörer.¹⁴

¹³ Rostami, A. och Mondani, H. (2024). *Kriminella entreprenörer: En studie av den organiserade brottslighetens kopplingar till näringslivet*. Stockholms Handelskammare

¹⁴ Gunnarsson, C (2024) *Företagare och konsumenter mot maffia – lärdomar från Italien*. Stockholm. SNS Förlag

CHECKLISTA

för kommunens företrädare

Använd i första hand befintliga kontaktytor med näringslivet: Låt näringslivsenhet tillsammans med brottsförebyggare vara motorn i arbetet för att underlätta kommunikationen med företag i linjearbete. Låt detta sedan bli kontaktyta mot näringslivets representanter i befintliga forum.

Formalisera samverkan: Inkludera det lokala näringslivet i avsiktsförklaringar, samverkansöverenskommelse eller näringslivsstrategier.

Inkludera näringslivet i lokala brottsförebyggande råd: Se till att företagare och andra näringslivsrepresentanter är en del av det strategiska brottsförebyggande arbetet.

Organisera regelbundna möten och dialoger: Planera och håll möten med lokala företag för att diskutera brottsförebyggande och utveckla gemensamma strategier. Ge även utrymme för att mötena får handla om säkerhetsområdet brett, tex beredskap, cybersäkerhet och organiserad brottslighet.

Utveckla gemensamma lägesbilder: Samla in data från både kommunen och näringslivet för att skapa en fullständig bild av brottslighet och otrygghet i området.

Börja snabbt och lyckas tidigt med mindre utmaningar: Ett vanligt misstag är att det största problemet adresseras först. Detta innebär inte sällan att man misslyckas eftersom lösningar på komplexa problem sällan har enkla lösningar som hastas fram. Lyckas i det lilla först och stärk samverkansarbetet innan större och mer komplexa problem adresseras.

Följ upp och utvärdera åtgärder regelbundet: Utför regelbundna utvärderingar av brottsförebyggande insatser och justera strategier baserat på feedback från alla parter. Utvärdera utifrån flera parametrar, behov och perspektiv.

Återkoppla framsteg: Genom att snabbt återkoppla de framsteg eller utvecklingsmöjligheter man upplever i arbetet skapas transparens och möjlighet till snabba justeringar.

CHECKLISTA

för näringslivets representanter

Anmäl alla brott. Utan brottsanmälningar kan inte polisen identifiera var insatser behövs. Dessutom blir brottsstatistik missvisande, vilket kan leda till svårigheter med ansökningar för till exempel tillträdesförbud eller andra säkerhetssystem.

Identifiera säkerhetsproblem: Kartlägg säkerhetsproblemen i din verksamhet och diskutera dem med andra lokala företag.

Delta i lokala brottsförebyggande möten: Var aktiv i möten och workshoppar som organiseras av kommunen eller polisen för att dela dina erfarenheter och behov. Dela med dig av best-practice och vilka lösningar som har fungerat i din verksamhet.

Bidra till gemensamma lägesbilder: Ge feedback och dela data om brottslighet och otrygghet som påverkar ditt företag för att skapa en korrekt gemensam problembild.

Kommunicera regelbundet med polis och kommun: Ha kontinuerlig dialog med kommunens representanter och lokala polisen om säkerhetsfrågor och förväntningar.

Uppmuntra medarbetarnas deltagande: Motivera anställda att rapportera misstänkta aktiviteter och delta i brottsförebyggande insatser.

Bli en aktiv medlem i lokala branschnätverk: Delta i eller starta lokala nätverk med andra företag för att samarbeta kring brottsförebyggande åtgärder.

